

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT **BIOÈTICA**

Coordinació: Dra. Montserrat Esquerda

Any acadèmic 2014-15

Informació general de l'assignatura

Denominació	BIOÈTICA
Codi	100558
Semestre d'impartició	1 ^º
Caràcter	Troncal
Nombre de crèdits ECTS	3
Grups	2
Crèdits teòrics	1
Crèdits pràctics	1
Coordinació	Dra. Montserrat Esquerda
Horari de tutoria/lloc	Dr. Viñas: dimecres i divendres 10-11 h. Departament de Cirurgia. Quedar prèviament
Departament/s	Cirurgia
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	15 hores classe magistral 15 hores seminaris 45 hores treball autònom estudiant
Modalitat	Presencial
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.
Idioma/es d'impartició	Català
Grau/Màster	Medicina
Distribució de crèdits	Presencial 30 h. Magistral 15 h. Seminaris 15 h.
Horari de tutoria/lloc	Dr. Viñas: dimecres i divendres 10-11 h. Departament de Cirurgia. Quedar prèviament
Adreça electrònica professor/a (s/es)	mesquerda@cirurgia.udl.cat vinyes@cirurgia.udl.cat

Dra. Montserrat Esquerda Aresté
Dr. Joan Viñas Salas
Professors convidats

Informació complementària de l'assignatura

1. BIOÈTICA I ÈTICA MÈDICA: INTRODUCCIÓ

La pràctica de la medicina no és solament una qüestió que afecti al metge, ans al contrari, per definició és una relació social amb, al menys, un altra persona, el malalt. Per tant, l'ensenyament de la Medicina no solament ha de ser de coneixements teòrics i habilitats pràctiques dels mitjans tècnics diagnòstics i terapèutics i les seves bases que es poden aplicar al malalt, sinó que és del tot necessari que l'alumne aprengui a utilitzar bé aquests mitjans, i que compregui que pel bé del malalt i d'ell mateix, l'afany de la millor relació metge - malalt ha de guiar tot acte mèdic.

Tota decisió que prengui el metge té una vessant ètica, doncs es fonamenta en unes valoracions que ha fet de la situació concreta del malalt. L'ensenyament de la bioètica és doncs fonamental durant el període de pregrau per tal de que el metge hagi adquirit els coneixements teòrics i les habilitats i actituds necessàries per fer una bona praxis assistencial i hagi integrat en el seu discurs científic l'adequada fonamentació bioètica que faci que les seves decisions tinguin una base raonable que les sustenti.

Es evident que l'ensenyament de la filosofia, antropologia, moral, teologia, història i ètica no es poden impartir amb profunditat durant els estudis de pregrau, però si unes bases que facilitin l'ulterior aprofundiment del metge, especialitzant-se segons les vessants de la seva pràctica professional.

Objectius acadèmics de l'assignatura

Els **objectius d'aprenentatge** expressen tot allò que els alumnes han d'aprendre durant la seva formació. Han de ser una concreció de les competències de la matèria en termes de resultats d'aprenentatge.

Bioètica i ètica aplicada:

Ja el General Medical Council (2) l'any 1993 en el seu document de consens "Tomorrow's Doctor" va definir – i posteriorment s'han anat incloent als up-date - quins son els atributs del metge independent i en relació a la bioètica son:

- La habilitat de reconèixer i analitzar problemes ètics per tal de possibilitar als pacients, les seves famílies, la societat i al metge que tinguin la visió apropiada d'aquests problemes en la presa de decisions; això compren:

- a) Coneixement dels estàndards ètics i les responsabilitats legals de la professió mèdica.
- b) Comprensió de l'impacte de la legislació medico - social en la pràctica mèdica.
- c) Reconèixer la influència que té la pròpia personalitat i valors del metge sobre el seu abordatge dels problemes ètics.

Amb el curs de bioètica es pretén que l'alumne adquireixi **coneixements i habilitats** necessàries per tal d'identificar els problemes ètics que genera la pràctica mèdica i de la investigació, conèixer els mètodes d'anàlisi bioètic dels mateixos i la seva lexicografia així com donar el tractament adequat als mateixos, de manera que obtingui l'habilitat de saber afrontar els problemes ètics que se li plantejaran en la seva pràctica professional, sigui en la medicina assistencial com en el camp de l'experimentació. Així mateix es pretén que l'alumne obtingui **les actituds** de respecte dels drets humans aplicats als malalts i familiars.

Així doncs, A l'acabar el curs l'alumne ha de ser capaç de:

- 1- Conèixer i comprendre els principals fonaments de la bioètica que donin raó de la seva actuació.
- 2- Identificar els diferents valors ètics presents en el rerefons de les decisions i actuacions assistencials.
- 3- Comprendre les diferents corrents filosòfiques que configuren els valors ètics vigents en la nostra societat
- 4- Conèixer i aplicar la metodologia de la resolució de problemes bioètics en els casos més freqüents.
- 5- Adquirir una actitud respectuosa vers la dignitat de tota persona malalta, tot defensant els seus drets humans.

Aquesta assignatura també pretén inculcar les competències essencials dels Graduats en Medicina - d'acord amb les Competències professionals a assolir durant el període de formació de pregrau de la nostra Facultat de Medicina (Lleida, 2005), les quals inclouen tot un apartat de valors professionals, actituds, comportament i ètica.

Competències

Competències del pla d'estudis a les que contribueix

- Conèixer els fonaments de l'ètica mèdica I Bioètica (41, 42)
- Aplicar els valors professionals d'excel·lència, altruisme, sentit del deure, responsabilitat, integritat i honestat a l'exercici de la professió (44)
- Reconèixer la necessitat de mantenir la competència professional (45)
- Consentiment informat (33)
- Confidencialitat (34)
- Resoldre conflictes ètics (43)
- Saber abordar la pràctica professional respectant l'autonomia del pacient, les seues creences i cultura (46)

Continguts fonamentals de l'assignatura

FONAMENTS DE BIOÈTICA

- Concepte de bioètica. Diferència bioètica, deontologia, moral i llei
- Valors professionals
- Història de la bioètica
- Fonamentació de la bioètica. Ètica principalista
- La relació metge-pacient
- Presa de decisions en bioètica. Mètodes deliberatius.
- Autonomia i consentiment informat.
- Confidencialitat i secret professional. Concepte i límits.
- Valoració de la competència per la presa de decisions.

BIOÈTICA APLICADA

- Concepte de persona. inici de la vida
- Dilemes ètics en genètica
- Dilemes ètics al final de la vida
- Dilemes ètics en multiculturalitat
- Ètica en recerca

- Dilemes ètics en pediatria: nens i adolescents
- Dilemes ètics en malalts mentals i discapacitat
- Dilemes ètics en l'ús de l'alta tecnologia
- CEA/CEIC: descripció, composició i funcions

Eixos metodològics de l'assignatura

Classe magistral

Seminari: Els seminaris seran **l'estudi de casos (problem based learning)** clínics relacionats amb la teoria prèviament tractada i que els alumnes han de analitzar i resoldre, amb la tutoria del professor/a. Especialment en la segona part d'ètica aplicada. Es farà alguna pràctica tipus rol play. En els seminaris es complementarà la teoria.

Sistema d'avaluació

- 50%. Examen escrit
- 20%. Treball sobre dos casos
- 10%. Assistència classes/seminaris
- 10% Jornades de bioètica
- 10 % avaluació continuada

Bibliografia i recursos d'informació

Bibliografia bàsica:

1. Beauchamp T., Childress J. Principios de ética biomédica. Ed. Masson. Barcelona. 1999.
2. COUCEIRO A. Bioética para clínicos. Editorial Triacastela, Madrid, 1999
3. FERRER JJ, ALVAREZ JC. Para fundamentar la bioética. Desclée de Brouwer, Bilbao, 2003.

Altra bibliografia per consultar:

1. Abel Francesc. Bioètica: orígenes, presente y futuro. Institut Borja de Bioètica. Fundación Mapfre Medicina. Ed. Mapfre. 2001.
2. AMOR PAN JR. Introducción a la bioética. PPC, Madrid, 2005
3. Carrera Joan. Una ètica per la bioètica. Ed. Institut Borja de Bioètica. San Cugat. 1999.
4. Torralba Francesc. Antropologia del cuidar. Ed. Institut Borja de Bioètica. San Cugat 1998.
5. Institut Borja de Bioètica. Ensayos de Bioética. Institut Borja de Bioética. 2000.
6. Basic Ethical Principles in European Bioethics and Biolaw. Report Biomed-II Project. Vol. 1. Autonomy, Dignity, Integrity and Vulnerability. Institut Borja de Bioètica. 2000.
7. Basic Ethical Principles in European Bioethics and Biolaw. Vol. 2. Partner's Research. Biomed-II Project. Institut Borja Bioètica. 2000.
8. Abel F. El Comité de Etica. Labor Hospitalaria, Barcelona. 209. 1988. 207-223.
9. Abel F. Diagnóstico prenatal y asesoramiento genético. Labor Hospitalaria. Barcelona. 218: 1990
10. Abel F. Sobre el dolor y el derecho a una muerte digna. Labor Hospitalaria. Barcelona. 222 :1991.
11. Abel F. Coordinador Libro Distribución de recursos escasos y opciones sanitarias. Institut Borja de Bioética y Fundación Mafre Medicina. SG editores. Barcelona 1996.
12. Abel F. El diàleg bioètic albirant el tercer mil.leni. Discurs d'ingrés a la Reial Acadèmica de Medicina de Catalunya. Barcelona. 1999.
13. Camps Victoria. Virtudes públicas. Ed. Espasa Calpe. Madrid. 1996.
14. Cortina Adela Coordinadora. Libro: 10 palabras clave en ética. Ed. Verbo Divino. Pamplona. 1994.
15. Cortina Adela. Ética aplicada y democracia radical. Ed. Tecnos. Madrid. 1997.
16. Cuyás Manuel. Cuestiones de bioética. Institut Borja de Bioética. Fundación Mafre Medicina. 1997.
17. Engelhardt H.T. Los fundamentos de la bioética. Ed. Paidós Básica. Barcelona. 1995.

18. Gafo J. Fundamentacion de la bioética y manipulación genética. Ed. UCPM. Madrid. 1988.
19. Gafo J. Dilemas éticos de la medicina actual. Ed. UCPM. Madrid. 1986.
20. Gracia D. Fundamentos de Bioética. Ed. Eudema. Madrid. 1989.
21. Gracia D. Procedimientos de decisión en ética clínica. Ed. Eudema. 1991.
22. Sociedad Internacional de Bioética. Actas reuniones 27 y 28 de noviembre 1998. Marcelino Palacios Ed. 1999.
23. Scorer G., Wing A. Problemas éticos en Medicina. Ed. Doyma. Barcelona. 1983.
24. Kuhn T.S. La estructura de las revoluciones científicas. Ed. Fondo de Cultura Económica. México. 1995.
25. Torralba Francesc. El sofriment, Un nou tabú. Ed. Claret. Barcelona. 1995.
26. Bioethics Line. Internet.
27. Salud, Justicia y Recursos Limitados. Publicaciones de la Universidad Pontificia de Comillas: 2012 Madrid. ISBN: 987-84-8468-460-2

Altres recursos

Actualidad en derecho Sanitario:

www.actualderechosanitario.com

Asociación Española de Derecho Sanitario:

www.aeds.org

Institut Borja de Bioètica – Universitat Ramon Llull

http://www.ibbioetica.org/in_cat.html

Observatori de Bioètica i Dret de la Universitat de Barcelona

<http://www.ub.edu/fildt/>

Revista electrònica bioètica i debat

<http://www.bioetica-debat.org/>

Comitè de Bioètica de Catalunya

<http://www.gencat.net/salut>

Declaración de Derchos Humanos

www.unhchr.ch/udhr/lang/spn.htm

Ministerio de Sanidad

www.msc.es

Organización mundial de la Salud

www.who.es